

Péntek Imre

Közös dolgaink

● Lengyel-magyar művészeti párbeszéd a zalaegerszegi városi kiállítóteremben

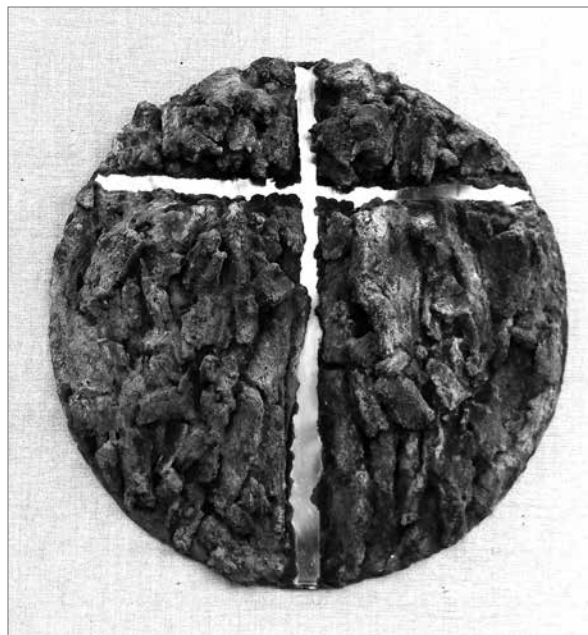
A testvérvárosi kapcsolatok akkor működnek igazán, ha minél szélesebb spektrumot ölelnek fel. Ha nem csak a politikusok protokolláris találkozói kerül sor, hanem a kulturális szféra képviselői is képesek egymásra találni. Nos, e tekintetben a képzőművészet mérhetetlen előnnyel rendelkezik: nem kell lefordítani, a képek, szobrok, plasztikák „nyelve” mindenütt érthető. S talán nem is mindig használjuk ki az e téren kínáló lehetőségeket.

Nos, ebből a szempontból bizonyosan a jó kivételek közé tartozik Zalaegerszeg és Krosno kapcsolata. Évtizedek óta – elsősorban a múzeumok szervezésében – a két város művészei változatos kiállítási anyaggal mutatkoznak be egymás közönsége előtt.

Legutóbb művésztelepi és kiállítási meghívás is érkezett Krosnóból, amelyen *Horváth László* szobrászművész és *Frimmel Gyula* grafikusművész kapott részvételi lehetőséget. A tavalyi meghívást az idén májusban egy viszonzás követte: két krosnoi művész, *Piotr Burger* szobrász és *Mirosław Rymar* grafikus mutatkozott be, közös kiállításon Horváth Lászlóval és Frimmel Gyulával. Nos, szerencsés együttállás kerekedett ki e lengyel-magyar négyesből. Nyilván ebben nagy szerepe volt a magyar és a lengyel kurátornak, *dr. Kostyál László* művészettörténésznek és *Eva Mankowska* igazgatónőnek is; mindketten több alkalommal képviselték városukat a testvérvárosi rendezvényeken, és jól ismerik a két alkotói gárdát.

Így alakultak ki a „párosok”, a két grafikus és a két szobrász. A két-két művész alkotói gondolkodásában, szemléletében, anyaghasználatában, stílus-elkötelezettségében épp úgy karakteresek az azonoságok, mint az eltérések. Az is megfigyelhető, hogy a nemzetközi trendek mellett mindkét alkotói páros mennyire fontosnak tartja megőrizni a nemzeti jelleget, az identitásra utaló motívumokat.

Mirosław Rymar moziplakátjaiból hozott el reprezentatív válogatást. A rangos lengyel plakátművészet útját járva, lendületes, mozgalmas kompozíciókkal, friss színekkel, szellemes gegekkel, képi utalásokkal érzékelteti egy-egy film érdekességét, lényegét. Különösen emlékeztetéseket a számunkra is ismert filmek – mint a *Romeo és Júlia*, a *Trója*, vagy a *Dracula* – plakátjai. A két veronai szerelmes tragédiáját két egymásra fektetett koporsó közé szorult, hervadt rózsák jelképezi. A filmplakáttól elvárt hatásosság maximálisan érvényesül, de ízléssel, csinnel, a művészi kifejezés alázatával. S persze, bizonyos stilizáltság, nagyvonalúság, a részletek elhagyása az,

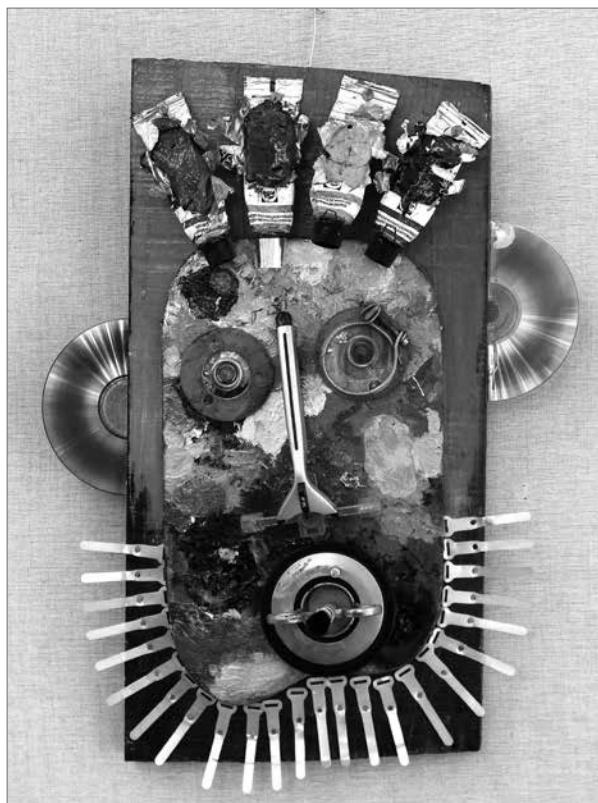

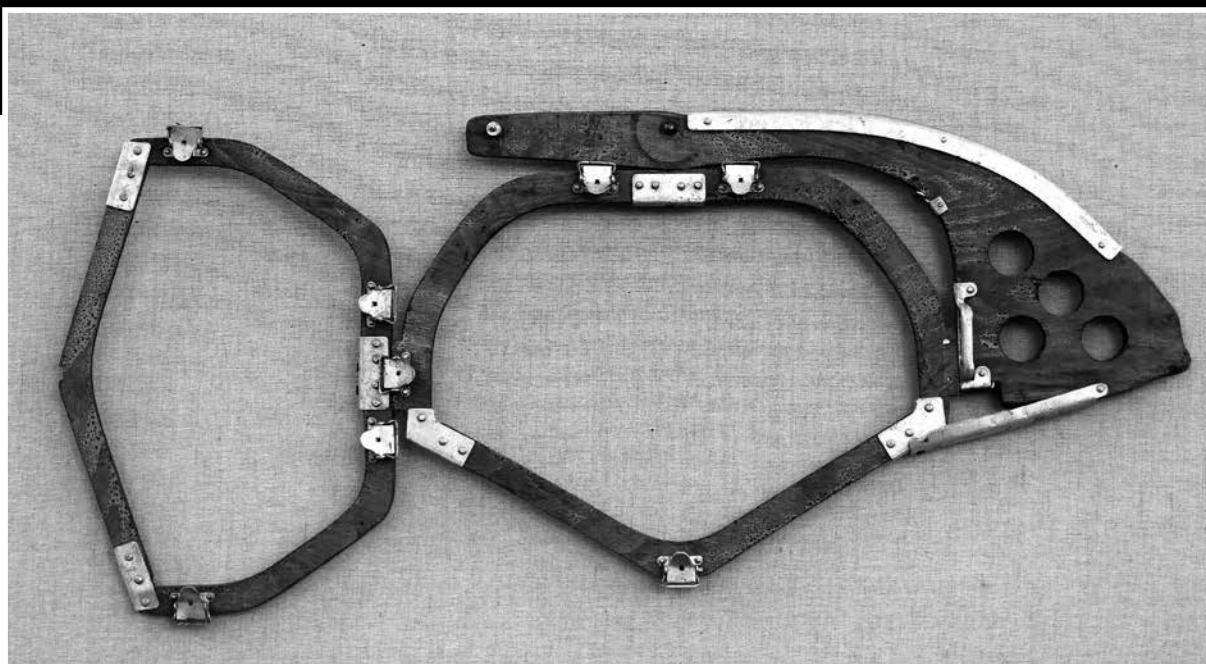
HORVÁTH
LÁSZLÓ:
Kereszt

ami az „utca művészetét” jellemzi. Magyar partnere, Frimmel Gyula művészetében pedig éppen a részletek finom, szinte precíz kidolgozottsága játszik kiemelkedő szerepet. Persze, a vonalak játékosága, a szürreális képzelet azért megteremti a két műcsoport közötti analógiát is. Frimmel Gyula kiállított művei közt láthattuk *Az ismeretlen birtok* című lapot, mely sejtelmes, titokzatos részleteivel hat, vagy a groteszk hármasságot, a *Jó, a Rossz, a Csúf* címmel, mely három üvegpalack antropomorf megjelenítése. A *Sziget* és a *Három ablak* szintén a realista részletek „önkéntes” összeállításával képes vizuális feszültséget teremteni.

A lengyel szobrász, Piotr Burger a rurális avantgárd képviselője, a rég elhasznált mezőgazdaság eszközök, szerszámok, mechanikus szerkezetek tárgyi világból (maradványaiból) merítő kompillátor, azaz összerakó, összeillesztő művész. Nem ismeretlen műfaj ez nálunk sem. A kőszegi *Kodolányi László*, a kanizsai *Kotnyek István*, vagy éppenséggel a Münchenből a kis zalai faluba, Márokföldre települt *Leclerc Ulrik* hasonló szenvedéllyel gyűjti és „alakítja” szerves lényekké az élettelen maradványokat, töredékeket. A József Attila-i és Tandori Dezső-i „talált tárgyak” – a művészek „belelátásának” következményeként – így válnak izgalmas és kifejező plasztikákká. Piotr Burger a megnyitón egy kis bemutató révén

PIOTR
BURGER:
Önarckép

PIOTR
BURGER:
Hal III.

avatott be alkotási módszerének rejtélyeibe. Egy bőröndöt nyitott fel, amelyben – a nézőknek látszólag – avított kacatok heverték. Ám néhány begyakorolt mozdulat segítségével a szemünk előtt alakult át a néhány „fa- és vasdarab” hallá. Az élőlény karakteres karikatúrájává. A hálnak több variációjával is találkozhattunk a nekünk, főként idősebbeknek oly ismerős tárgyakból kiformalódott kollekciónban. Láthattuk a *Sas*, a *Madár* totemisztikus megjelenítését, *Az utolsó békegalambot*, repesztöredékekkel a fejében. S e tárgy-töredékek – igaz, kis de-formálás után – kiadják a *Hit* (egy két tornyú templom) sziluettjét, s a *Kiszolgált* (fa)kereszt egyetlen motívumba sűrítve képes egy sorsot érzékeltetni. A művész kollázsolt, festett, bohókás önarcképe pedig gúny(or)os fintorral tekint a múlandóságba vetett világba.

Első látásra kitűnik, hogy Piotr Burger és Horváth László plasztikai törekvései hasonlóak. A múlt feltárása, megőrzése tárgyi rekvizitumai által, emlékeztetés, szimbólum-teremtés, az átváltoztatás, a megdolgozás változatos eszközeivel. Ám amíg a krosnoi művész mozaikos, vázlatos, nyílt szerkezeteket, struktúrákat alkot, addig Horváth László egyetlen tömbből formálja ki plasztikai alakzatait. Módszere a sűrítés, tömörítés, a minimális beavatkozással a maximális hatást érni el. A sejtető részletek, a „tört”, torzult, deformálódott elemek adják ki azt a vizuális

egészet, ami az eltűnt időre, megszenvedett múltra, a heroikus emberi erőfeszítések nagyszerűségére utal. Allúziókkal dolgozik, és szimbólumokat teremt. „Nyomrögzítésnek” nevezik ezt az irányzatot, de Horváth László tovább megy ennél. Nem csak feltár, nem csak a föld mélyének titkai kutatja, hanem képes az anyagban rejlő szellemi erőket is megidézni. Éppen súlyos jelképei által. A feltörhetetlen pecsétek, a sötét rétegeken átvilágító kereszt-formációk, a spirituális kapcsolatok sejtetése az a többlet, ami a metamorfózisok során ezt a plasztikai világot „megemeli.”

A lengyel-magyar „négyes” izgalmas szellemi-gondolati párhuzamokat kínált, a művészet egyetemes nyelvén adva át közlendőit. Láthattuk az alkalmazott grafika modern, szép megnyilatkozásait, valamint a magas mesterségbeli tudás bravúros kalandozását, térben és időben. És megbizonyosodhattunk arról is, hogy múlt szilánkjainak kegyeletes gyűjtögetése, kreatív – művészi átalakítása épp úgy értelmes tevékenység, mint az elsüllyedt emlékezet tömbjeinek érzékletes rekonstrukciója. A testvérvárosi kapcsolatok ápolása pedig – a kölcsönösség alapján – megtermékenyítően hathat a mindkét város kulturális életére, s a *közép-európaiság fogalmát új tartalmakkal* töltheti meg.